

การศึกษาปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานและผลกระทบต่ออาการเจ็บป่วยของแรงงานนอกระบบ
กลุ่มทำพัด อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Occupational Health Risk Factors and Morbidity among Informal Sector Workers in
Traditional bamboo hand fan-making in Ban Phraek District,
Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, Thailand

ชูชาติ เจริญถาวรวิทย์

Chochart Charoenthawonwit

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Ban phraek district public health office, Ayuthaya province

E-mail : Chuchard1966@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานของแรงงานนอกระบบ กลุ่มทำพัด (2) ศึกษาการเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานของแรงงานนอกระบบ กลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มประชากรทำพัดในอำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 102 คนโดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์ปัจจัยคุกคามสุขภาพ การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานของกลุ่มทำพัด แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 3 คือส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและการประกอบอาชีพได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส โรคประจำตัว รายได้ของครัวเรือน ส่วนที่ 2 เป็นปัจจัยคุกคามสุขภาพ จากการทำงาน ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องจากการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงาน

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยคุกคามสุขภาพที่สำคัญของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ด้านการยศาสตร์ คือ การใช้มือหรือแขนซ้ำๆ (84.27%) การนั่งกับพื้นตลอดเวลาทำงาน (66.67%) และการก้ม/บิดเอี้ยวลำตัว (49.01%) ด้านเคมี คือ การสัมผัสสีและกาว (25.49%) และฝุ่นไม้/ฝุ่นผ้า (33.33%) โดยมีร้อยละ 70.59 ทำงานกับวัสดุที่มีความคม อาการที่พบบ่อย ได้แก่ ปวดคอ (89.22%) ปวดหลัง (59.80%) ปวดแขน มือ ข้อมือ นิ้วมือ (41.18%) และตา (30.39%) ร้อยละ 75.93 เคยบาดเจ็บเล็กน้อยจากของมีคม (77.78%) นิ้วมือและข้อมือ (72.22%) ปัจจัยเสี่ยงสำคัญ ได้แก่ การสัมผัสตัวทำละลาย (OR=13.8) เสียงดัง (OR=6.2) แสงไม่พอ (OR=3.1) นั่งนาน และทำงานกับของมีคม (OR=12.6) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) การศึกษาชี้ว่า ควรส่งเสริมการเฝ้าระวังด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกันและควบคุมการเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องจากงานอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อสุขภาพการทำงานของคนงานกลุ่มทำพัด

คำสำคัญ: แรงงานนอกระบบ, กลุ่มทำพัด, ปัจจัยคุกคาม, ผลกระทบต่อการเจ็บป่วย

Abstract

This research aimed to: (1) investigate occupational health hazards among informal workers engaged in traditional fan production in Ban Phraek District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province; and (2) examine work-related illnesses and injuries among these informal workers. The study sample consisted of 102 individuals engaged in bamboo hand fan-making in Ban Phraek District. The research instrument was an interview questionnaire developed through a comprehensive literature review to assess occupational health hazards as well as work-related illnesses and injuries among bamboo hand fan-making workers. The questionnaire comprised three parts: Part 1 collected personal and occupational information, including sex, age, educational level, marital status, underlying diseases, and household income. Part 2 assessed occupational health hazard exposures. Part 3 addressed illnesses and injuries associated with exposure to occupational health hazards.

The results revealed that the major occupational health hazards among the sample were ergonomic factors, including repetitive use of hands or arms (84.27%), prolonged sitting on the floor while working (66.67%), and bending or twisting of the torso (49.01%). Chemical hazards included exposure to paints and adhesives (25.49%) and wood or fabric dust (33.33%). Additionally, 70.59% of participants reported working with sharp materials. The most commonly reported symptoms were neck pain (89.22%), back pain (59.80%), pain in the arms, hands, wrists, and fingers (41.18%), and eye strain (30.39%). Approximately 75.93% had experienced minor injuries, primarily from sharp objects (77.78%), affecting fingers and wrists (72.22%). Significant risk factors included exposure to solvents (OR = 13.8), noise (OR = 6.2), inadequate lighting (OR = 3.1), prolonged sitting, and working with sharp objects (OR = 12.6), all of which were statistically significant ($p < .05$). The study indicates the need to strengthen occupational health and environmental surveillance systems in order to effectively prevent and control work-related illnesses and injuries, thereby improving the occupational health status of informal workers engaged in fan production.

Keywords: Informal Workers, Traditional Bamboo Fan, Risk Factor, Impact on Morbidity

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องส่งผลให้แรงงานนอกระบบมีบทบาทสำคัญในโครงสร้างแรงงานของประเทศโดยแรงงานนอกระบบ หมายถึงผู้ประกอบอาชีพที่ไม่อยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายแรงงาน ไม่มีสัญญาจ้างและหลักประกันทางสังคม จากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2568 พบว่า ประเทศไทยมีแรงงานนอกระบบ 20.9 ล้านคน ร้อยละ 52.4 สูงกว่าแรงงานในระบบและพบว่าในภาคกลางมีแรงงานนอกระบบร้อยละ 36.5 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568) สะท้อนให้เห็นถึงขนาดของปัญหาในระดับประเทศและภูมิภาคแรงงานนอกระบบ มักทำงานในสภาพแวดล้อมที่ไม่ได้มาตรฐานและขาดมาตรการด้านความปลอดภัย ทำให้ต้องเผชิญปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงาน ได้แก่ ปัจจัยด้านกายภาพ ประกอบด้วย เสียงดัง ความสั่นสะเทือน แสงสว่างไม่เพียงพอ ปัจจัยด้านเคมี ฝุ่นไม้ กาว สี แล็กเกอร์ ทินเนอร์ และปัจจัยด้านการยศาสตร์ อาจนำไปสู่การสูญเสียการได้ยิน กลุ่มอาการจากความสั่นสะเทือนที่มือและแขน โรคระบบทางเดินหายใจ โรคผิวหนัง ความผิดปกติของระบบประสาท (นฤมล อรุโณทัย และคณะ, 2565)

นอกจากนี้ สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย เช่น การใช้เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ของมีคมโดยไม่มีอุปกรณ์ป้องกันและพื้นที่ทำงานที่ไม่เหมาะสม เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการถูกตัด บาด หรือตีหมัด จากข้อมูลระดับประเทศพบว่าแรงงานนอกระบบจำนวนมากประสบอุบัติเหตุและได้รับสารพิษจากการทำงาน สะท้อนถึงความจำเป็นในการเฝ้าระวังด้านอาชีวอนามัยอย่างเป็นระบบ การเฝ้าระวังสามารถดำเนินการได้ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการค้นหาปัญหาและกำหนดมาตรการป้องกันที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละกลุ่มอาชีพ (มารุต คำหนักโพธิ, 2560)

ในพื้นที่อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแรงงานที่ใช้ในการทำอุตสาหกรรมคือการทำพัตที่ทำงาน ที่บ้านซึ่งเป็นแรงงานนอกระบบจำนวน 102 คน (สำนักงานบริหารการทะเบียน, 2568) ในขั้นตอนการทำพัต พบว่า คนงานมีโอกาสสัมผัสกับปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงาน เช่น การสัมผัสเสียงดังของเลื่อยวงเดือน ความสั่นสะเทือนจากสว่านไฟฟ้าและเลื่อยวงเดือน ฝุ่นไม้ ฝุ่นผ้า กาว สี แล็กเกอร์และทินเนอร์ (มารุต คำหนักโพธิ, 2560) นอกจากนี้คนงานกลุ่มทำพัต มีการใช้อุปกรณ์ของมีคมในการทำงาน ทำให้คนงานมีความเสี่ยงสูงต่อการเจ็บป่วยและการบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงาน จากข้อมูลการบาดเจ็บของแรงงาน จากข้อมูลการเจ็บป่วยของประชาชนในอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ.2567 พบว่าการเจ็บป่วย การบาดเจ็บของแรงงาน กลุ่มทำพัตที่ใช้บริการในสถานพยาบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตรับผิดชอบที่พบมาก คือ ระบบโครงร่างกล้ามเนื้อ ร้อยละ 31.12 โรคระบบทางเดินหายใจร้อยละ 29.14 โรคผิวหนังร้อยละ 26.15 นอกจากนี้ยังพบการบาดเจ็บจากมีด เลื่อยและของมีคม ร้อยละ 13 (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านแพรก, 2567) ข้อมูลการเจ็บป่วยและการบาดเจ็บดังกล่าว ยังไม่มีการจำแนกที่ชัดเจนว่าการเจ็บป่วยเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการทำงาน อันเป็นผลจากการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงาน ผู้วิจัยในฐานะนักการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมป้องกันโรคหรือความเจ็บป่วย ตลอดจนลดความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและบาดเจ็บจากการทำงาน จึงเห็นความสำคัญของการศึกษาปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงาน การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มทำพัต เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการดำเนินการแก้ไข สมดังเจตนารมณ์ของประเทศ ที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพสำหรับประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบ (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2568)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มทำพัต อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาการเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มทำพัต อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

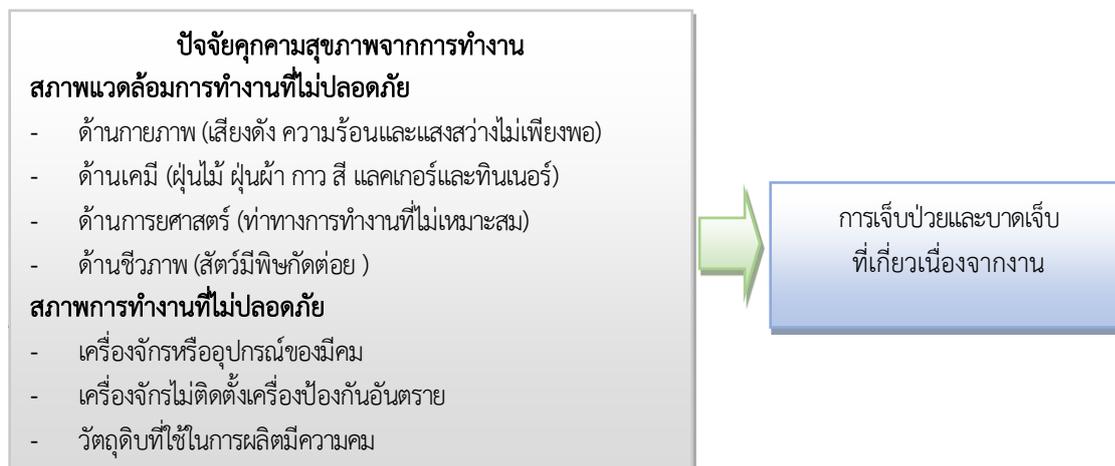
แรงงานนอกระบบกลุ่มทำพัตที่มีการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงาน มีความสัมพันธ์กับการเกิดการเจ็บป่วยหรือปัญหาสุขภาพจากการทำงานของแรงงานนอกระบบ

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงาน การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานของกลุ่มทำพัต โดยกำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่ประกอบอาชีพทำพัตจำนวน 102 คน ในพื้นที่ศึกษา คือ อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระยะเวลาการวิจัยระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2568

กรอบแนวคิดการวิจัย

คนงานในกระบวนการทำพัตต้องเผชิญความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมการทำงานที่ไม่ปลอดภัย คือ ปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านกายภาพ ปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านเคมี ปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านการยศาสตร์ ปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านชีวภาพ และสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย จากการใช้เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ของมีคม เครื่องจักร ทำให้คนงานเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการงาน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ คนงานทำพัตที่ อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนทั้งสิ้น 102 คน
กลุ่มตัวอย่าง คือ คนงานทำพัต ในอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างทุกคนในหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1) อายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป 2) มีประสบการณ์การทำงานในขั้นตอน

การทำพัตตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป 3) สามารถสื่อสารความหมายและเข้าใจภาษาไทย 4) ยินยอมเข้าร่วมการศึกษาด้วยความสมัครใจ

ในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 102 คน โดยเป็นเพศชาย 36 คน เพศหญิง 66 คน ช่วงอายุ 32- 81 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติครบและยินยอมร่วมการศึกษาด้วยความสมัครใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์ปัจจัยคุณภาพ การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่ เกี่ยวเนื่องจากการทำงานของกลุ่มทำพัต โดยการทบทวนวรรณกรรม แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและการประกอบอาชีพได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส โรคประจำตัว รายได้ของครัวเรือน และข้อมูลการประกอบอาชีพ ประสบการณ์การทำงาน ลักษณะการทำงาน ระยะเวลาการทำงาน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยคุณภาพสุขภาพจากการทำงาน เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของคณงาน เกี่ยวกับโอกาสในการสัมผัสปัจจัยคุณภาพสุขภาพจากการทำงานทั้งสภาพแวดล้อมการทำงานและสภาพการทำงาน ปัจจัยคุณภาพสุขภาพจากสภาพแวดล้อมการทำงานมีจำนวนคำถาม 14 ข้อ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยคุณภาพด้านกายภาพ จำนวน 4 ข้อ 2) ปัจจัยคุณภาพด้านเคมี จำนวน 3 ข้อ 3) ปัจจัยคุณภาพด้านการยศาสตร์ จำนวน 5 ข้อ และ 4) ปัจจัยคุณภาพด้านชีวภาพ จำนวน 1 ข้อ ส่วนสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย จำนวน 3 ข้อ ลักษณะคำตอบให้เลือกตอบในลักษณะใช่ และไม่ใช่ โดยแปลความดังนี้

ใช่	หมายถึง	การรับรู้ว่ามีโอกาสในการสัมผัสปัจจัยคุณภาพสุขภาพจากการทำงาน
ไม่ใช่	หมายถึง	การรับรู้ว่าไม่มีโอกาสในการสัมผัสปัจจัยคุณภาพสุขภาพจากการทำงาน

ส่วนที่ 3 การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการสัมผัสปัจจัยคุณภาพสุขภาพจากการทำงาน ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) อาการผิดปกติหรือความเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการสัมผัสปัจจัยคุณภาพสุขภาพจากการทำงาน และ 2) การบาดเจ็บจากการทำงาน ลักษณะคำตอบของความเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องจากงานเป็นการรับรู้ว่ามีหรือไม่มีอาการผิดปกติ หรือความเจ็บป่วยจากการทำงานในระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมาการศึกษาจำนวน 10 ข้อ โดยลักษณะคำตอบให้เลือกตอบในลักษณะมี และไม่มี โดยให้ความหมายดังนี้

มี	หมายถึง	การรับรู้ว่ามีอาการผิดปกติ หรือความเจ็บป่วยและการบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการสัมผัสปัจจัยคุณภาพสุขภาพจากการทำงาน
ไม่มี	หมายถึง	การรับรู้ว่าไม่มีอาการผิดปกติ หรือความเจ็บป่วยและการบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการสัมผัสปัจจัยคุณภาพสุขภาพจากการทำงาน

ส่วนการบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงาน ข้อคำถามจะเกี่ยวกับจำนวนครั้งของการบาดเจ็บ ในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมาการศึกษา ขั้นตอนที่เกิดการบาดเจ็บ ลักษณะการบาดเจ็บ สาเหตุการเกิดการบาดเจ็บ อวัยวะที่ได้รับบาดเจ็บ และความรุนแรงของการบาดเจ็บ ลักษณะคำตอบของแต่ละข้อคำถามเป็นแบบปรนัยให้เลือกตอบ มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 5 ข้อ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยมีขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนการก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ผู้ศึกษาทำหนังสือถึงผู้นำหมู่บ้านในเขตของทุกตำบลในพื้นที่ของอำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2) ผู้ศึกษาเข้าพบผู้นำหมู่บ้านในทุกตำบลของอำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอความร่วมมือในการทำการการศึกษา พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ในการเข้าไปรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) เมื่อได้รับอนุญาตแล้วผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ เข้าพบกลุ่มตัวอย่างพร้อมแนะนำตัวเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา พร้อมทั้งการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง
- 2) เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการศึกษา ผู้ศึกษาขอให้กลุ่มตัวอย่างลงชื่อในใบยินยอมการศึกษา จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดจำนวนทั้งสิ้น 102 ราย
- 3) ผู้ศึกษาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ

จริยธรรมการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย และการคำนึงถึงสิทธิการรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างอย่างเคร่งครัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคลและการประกอบอาชีพ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) วิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) ข้อมูลปัจจัยคุณภาพจากการทำงาน การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องจากการทำงาน วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) วิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
- 3) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพจากการทำงาน การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องจากการทำงานวิเคราะห์โดยใช้สถิติฟิชเชอร์ (Fisher's exact test) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และอัตราเสี่ยงสัมพันธ์ (Odds ratio)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นคณากรกลุ่มทำพัตที่ทำงานในอำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 102 คนข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็น ร้อยละ 64.71 เพศชาย คิดร้อยละ 35.22 อายุระหว่าง 30 - 80 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย ที่ 58.32 ปี (\bar{X} 58.32 ปี S.D. = 9.52 median= 57) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 50 - 59 ปี คิดเป็น ร้อยละ 63.73 รองลงมาอายุ 70 - 79 ปี คิดเป็น ร้อยละ 16.67 และอายุอยู่ในช่วง 60 - 69 ปี คิดเป็น ร้อยละ 9.80 ด้านสถานภาพสมรสกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มี

สถานภาพสมรสคู่ คิดเป็นร้อยละ 56.86 และส่วนใหญ่ ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 80.39 ด้านการศึกษา พบกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 89.21 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวอยู่ในช่วง 2,300 - 35,000 บาท โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41 โดยร้อยละ 50.98 มีรายได้พอใช้และเหลือเก็บ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 35.29 มีรายได้พอใช้แต่ไม่เหลือเก็บข้อมูลการประกอบอาชีพปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ทำงานในขั้นตอนการเขียนพัต คิดเป็นร้อยละ 48.04 รองลงมาทำงานในขั้นตอนการทำโครงพัต คิดเป็นร้อยละ 39.21 กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 5 - 65 ปี (เฉลี่ย 32.48 ปี S.D. = 16.38 median = 30 ปี) โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 30 - 39 ปีเมื่อศึกษาชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์พบกลุ่มตัวอย่างมีชั่วโมงการทำงานอยู่ในช่วง 30 - 85 ชั่วโมง (เฉลี่ย 50.12 ชั่วโมง), (S.D. = 13.15) โดยส่วนใหญ่ทำงานมากกว่า 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 68.63

ปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างสำหรับในส่วนของปัจจัยคุกคามสุขภาพจากสภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพ พบว่าส่วนใหญ่ ทำงานในที่แสงสว่างไม่เพียงพอคิดเป็นร้อยละ 54.90 และทำงานในที่ที่มีอากาศร้อนอบอ้าว คิดเป็นร้อยละ 42.16 และทำงานในที่ที่มีเสียงดังรบกวนการได้ยิน คิดเป็น ร้อยละ 34.31 ส่วนปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านเคมี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สัมผัสสารเคมีเช่น สี กาว คิดเป็น ร้อยละ 63.73 สัมผัสฝุ่นไม้ฝุ่นผ้า คิดเป็น ร้อยละ 33.33 และสัมผัสตัวทำละลาย เช่น ทินเนอร์เล็กเกอร์ คิดเป็นร้อยละ 25.49 ขณะที่การสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านการยศาสตร์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ใช้มือหรือแขนทำงานซ้ำ ๆ คิดเป็น ร้อยละ 66.67 และส่วนใหญ่นั่งกับพื้นตลอดระยะเวลาการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 70.59 โดยมีการบิดเอี้ยวตัว ก้มตัวขณะทำงานคิดเป็นร้อยละ 49.01 ส่วนปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านชีวภาพพบว่ากลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 11.76 ระบุที่ทำงานมีสัตว์มีพิษ ได้แก่ งู ตะขาบ แมงป่อง สำหรับสภาพการทำงานพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 30.39 - 70.59 ทำงานกับวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีความคมทำงานกับเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ของมีคมและทำงานกับเครื่องจักรที่ไม่มีเครื่องป้องกันดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง (n=102)

ปัจจัยคุกคามสุขภาพ	ใช่	ไม่ใช่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
สภาพแวดล้อมการทำงาน		
ปัจจัยด้านกายภาพ		
มีเสียงดังรบกวนการได้ยิน	35 (34.31)	67 (65.69)
ทำงานกับเครื่องจักร/เครื่องมือที่สันสะท้อน	21 (20.59)	81 (79.41)
มีอากาศร้อนอบอ้าว	43 (42.16)	59 (57.84)
แสงสว่างไม่เพียงพอ	56 (54.90)	46 (45.10)

ตารางที่ 1 ปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง (n=102) ต่อ

ปัจจัยคุกคามสุขภาพ	ใช่	ไม่ใช่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ปัจจัยด้านเคมี		
สัมผัสฝุ่นไม้ฝุ่นผ้า	34 (33.33)	68 (66.67)
สัมผัสตัวทำลายลาย เช่น ทินเนอร์แล็กเกอร์	26 (25.49)	76 (74.51)
ปัจจัยด้านการยศาสตร์		
นั่งกับพื้นตลอดระยะเวลาการทำงาน	72 (70.59)	30 (29.41)
ยืนทำงานเป็นเวลานานๆ	11(10.78)	91 (89.22)
ใช้มือหรือแขนทำงานซ้ำๆ	68 (66.67)	34 (33.33)
บิดเอี้ยวตัว ก้มตัว ขณะทำงาน	50(49.01)	52 (50.98)
ยกของหนักหรือออกแรงเกินกำลัง	36 (35.29)	66 (64.70)
ปัจจัยด้านชีวภาพ		
มีสัตว์มีพิษ ได้แก่ งู ตะขาบ แมงป่อง	12 (11.76)	90 (88.24)
สภาพการทำงาน		
ทำงานกับเครื่องจักร/อุปกรณ์ของมีคม	26 (25.49)	76 (74.50)
ทำงานกับเครื่องจักรที่ไม่มีเครื่องป้องกัน	31 (30.39)	71 (69.60)
วัตถุดิบในการผลิตมีความคม	72 (70.59)	32 (31.37)

การเจ็บป่วยและการบาดเจ็บที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากสภาพแวดล้อมการทำงานในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมาตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ความเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านกายภาพ คือ กลุ่มตัวอย่างมีอาการกล้ามเนื้อตลึงจากแสงสว่างไม่เพียงพอ คิดเป็น ร้อยละ 30.39 รองลงมามีอาการเสียงดังในหู คิดเป็นร้อยละ 15.69 และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 21.56 มีอาการหูอื้อได้ยินเสียงพูดคุยไม่ชัดส่วนการเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านเคมี พบ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอาการผื่นคันตามผิวหนังบริเวณมือแขนลำตัวและน้ำมูกไหลไอ จาม แสบจมูก คิดเป็น ร้อยละ 24.51และมีอาการหอบหืดหายใจลำบากสำหรับการเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการสัมผัส คิดเป็น ร้อยละ 14.70 ด้านปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านการยศาสตร์ พบส่วนใหญ่มีอาการปวดกล้ามเนื้อคอและไหล่ คิดเป็น ร้อยละ 89.22 รองลงมาคือ อาการปวดกล้ามเนื้อหลัง คิดเป็นร้อยละ 59.80 และมีอาการปวดแขน มือ ข้อมือ นิ้วมือ คิดเป็น ร้อยละ 41.18 ขณะที่การเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านชีวภาพ คือสัตว์มีพิษกัดต่อย พบเพียงร้อยละ8.82 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 อาการหรือการเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องกับการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากสภาพแวดล้อมการทำงานในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมาตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง (n=102)

ข้อมูล	มี	ไม่มี
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ปัจจัยด้านกายภาพ		
หุื้อหรือได้ยินเสียงพูดคุยไม่ชัด	22(21.56)	80(78.43)
มีเสียงดังในหู	16(15.69)	86(84.31)
ชาบริเวณปลายมือ/ปลายนิ้วมือ	13(12.75)	89(87.25)
เป็นลมแดดจากอากาศร้อน	12(11.76)	90(88.24)
กล้ามเนื้อตาล้าจากแสงสว่างไม่เพียงพอ	31(30.39)	71(69.61)
ปัจจัยด้านเคมี		
น้ำมูกไหล ไอ จาม แสบจมูก	19 (18.63)	83 (81.37)
ระคายเคือง แสบตา	22 (21.57)	80 (78.43)
หอบหืด หายใจลำบาก	15 (14.70)	87(85.29)
ผื่นคันตามผิวหนังบริเวณมือ แขน ลำตัว	25 (24.51)	77 (75.49)
ปัจจัยด้านการยศาสตร์		
ปวดกล้ามเนื้อคอ/ไหล่	91 (89.22)	11 (10.78)
ปวดแขน มือ ข้อมือ นิ้วมือ	42 (41.18)	60 (58.82)

ข้อมูลการบาดเจ็บจากการทำงานในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาของกลุ่มตัวอย่างพบว่าในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างเคยได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 26.47 โดยมีความถี่ของการเกิดบาดเจ็บอยู่ในช่วง 1- 3 ครั้ง (Median = 2.0) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับบาดเจ็บอยู่ในช่วง 1 - 2 ครั้ง คิดเป็น ร้อยละ 83.3 ส่วนขั้นตอนที่เกิดการบาดเจ็บจากการทำงาน คือ การทำโครงพัดพบร้อยละ 75.93 การเขียนพัดและการหุ้มพัดพบร้อยละ 9.80 และร้อยละ 2.94 ตามลำดับ ส่วนลักษณะการบาดเจ็บพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีลักษณะการบาดเจ็บเป็นแผลตื้น คิดเป็นร้อยละ 44.44 บาดแผลลึกคิดเป็น ร้อยละ 33.33และการได้รับพิษจากสัตว์กัดต่อย คิดเป็น ร้อยละ 14.81

กลุ่มตัวอย่างสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานด้านกายภาพมีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่สัมผัสเสียงดังมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการหุื้อหรือได้ยินเสียงพูดคุยไม่ชัด 6.2 เท่า และมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการเสียงดังในหู 5.6 เท่า การทำงานกับเครื่องจักรหรือเครื่องมือที่มีความสั่นสะเทือนทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการชาบริเวณปลายมือ/ปลายนิ้วมือ 4.1 เท่า และกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในที่ที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการกล้ามเนื้อตาล้า 3.1 เท่า (P-value = .000)

กลุ่มตัวอย่างที่มีการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานด้านเคมี คือ การสัมผัสฝุ่นไม้ ฝุ่นผ้ามีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการน้ำมูกไหล ไอ จาม แสบจมูก 4.8 เท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบการสัมผัสฝุ่นไม้มีความสัมพันธ์กับผื่นคันตามผิวหนังบริเวณมือ แขน ลำตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการสัมผัสตัวทำ

ละลาย เช่น ทินเนอร์แกล็กเกอร์ มีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการระคายเคือง แสบตา 13.8 เท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = .000) กลุ่มตัวอย่างที่สัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานด้านการยศาสตร์มีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การนั่งกับพื้นตลอดระยะเวลาการทำงานมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการปวดหลัง 1.6 เท่า (P-value = .009)

การสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานด้านชีวภาพ คือ การทำงานในสถานที่ที่มีสัตว์ มีพิษ มีความสัมพันธ์กับการถูกสัตว์มีพิษกัดต่อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = .000)

กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานกับเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ของมีคมมีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน 12.6 เท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = .000) และกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานกับเครื่องจักรที่ไม่มีเครื่องป้องกันมีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน 9.8 เท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = .000)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงาน การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องจากงานของคณงานกลุ่มทำพัต อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ศึกษาได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และคำถามการศึกษา ดังนี้

1. ปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มทำพัต

ผลการศึกษาปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มทำพัต อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 54.90 ระบุที่ทำงานมีแสงสว่างไม่เพียงพอ ทั้งนี้เป็นไปตามบริบทการทำงานของกลุ่มทำพัตที่ดัดแปลงใต้ถุนบ้านหรือบริเวณบ้านของกลุ่มตัวอย่างเป็นสถานที่ทำงาน คล้ายคลึงกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี พ.ศ. 2568 ที่พบแรงงานนอกระบบร้อยละ 6.7 ทำงานในสถานที่ที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอ หรือการศึกษาของ ที่พบคณงานอุตสาหกรรมผลิตเครื่องเรือนไม้ร้อยละ 7.8 ทำงานในสถานที่ที่มีแสงสว่าง ไม่เพียงพอเป็นที่สังเกตว่าในส่วนของแรงงานที่ทำงานในอุตสาหกรรมจะมีสัดส่วนที่น้อยกว่า อาจเนื่องมาจากโรงงานอุตสาหกรรมเป็นไปตามมาตรฐานของโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 42.16 ระบุที่ทำงานมีอากาศร้อนอบอ้าว

ส่วนปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านเคมี พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 65.17 สัมผัสกับสารเคมี เช่น สีและกาว หากพิจารณาจากกระบวนการทำงานจะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างจะสัมผัสกับสีและกาวในขั้นตอนการหุ้มพัตและขั้นตอนการเขียนพัตโดยเฉพาะการหุ้มพัต ผลการศึกษาค้นคว้าคล้ายกับการศึกษา (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568) ที่ระบุคณงานอุตสาหกรรมผลิตเครื่องเรือนไม้ร้อยละ 41.1 มีการสัมผัสสารเคมี เช่น สี น้ำยาเคลือบกาว ส่วนปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านการยศาสตร์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 66.67 ใช้มือหรือแขนทำงานซ้ำ ๆ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70.59 นั่งกับพื้นตลอดระยะเวลาการทำงานและกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 49.01 บิดเอี้ยวตัวก้มตัว ขณะทำงานทั้งนี้เป็นไปตามกระบวนการทำพัตโดยเฉพาะลักษณะการทำงานในขั้นตอนการหุ้มพัตรวมทั้งขั้นตอนการเขียนพัต คณงานต้องนั่งทำงานกับพื้นตลอดระยะเวลาการทำงาน มีการใช้มือหรือแขนทำงานซ้ำ ๆ การบิดเอี้ยวตัวขณะทำงาน คล้ายคลึงกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี พ.ศ. 2568 ที่พบแรงงานนอกระบบประสบปัญหาด้านการยศาสตร์ (Ergonomics) อาทิ แรงงานนอกระบบ ร้อยละ 39.3 ไม่ปรับเปลี่ยนอิริยาบถในการทำงาน (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพ, 2566) ที่พบคณงานผลิตเครื่องเรือนไม้ร้อยละ 95.00 มีท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสม และคณงานร้อยละ 90.42 ทำงานด้วยท่าทางการทำงานซ้ำ ๆ ส่วนปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านชีวภาพ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 11.76 ระบุที่ทำงานมีสัตว์มีพิษ จากลักษณะบริเวณสถานที่ทำงานของกลุ่มทำพัตจะมีกองไม้ไผ่และเศษไม้ไผ่ที่ผ่านการตัดที่นำมากองรวมกันไว้สำหรับเป็นวัตถุดิบ

ที่จะใช้ในการทำพัต มีการศึกษาพบว่า กองไม้หรือเศษวัสดุที่กองรวมกันอาจเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษ หรือ รายงานการสำรวจข้อมูลสุขภาพผู้ใช้แรงงานกลุ่มงานก่อสร้างในประเทศไทย ระบุคนงานร้อยละ 44.8 ทำงาน ในสถานที่ที่มีสัตว์มีพิษ เช่น งู ตะขาบ และแมงป่อง (รจากร อินทรตุล และคณะ, 2562) สภาพการทำงานพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70.59 ทำงานกับวัตถุขูดในการผลิตที่มีความคมกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25.49 ทำงานกับ เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ของมีคมและกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30.39 ทำงานกับเครื่องจักรที่ไม่มีเครื่องป้องกัน ทั้งนี้ เป็นไปตามบริบทการทำงานขั้นตอนการทำพัตโดยเฉพาะขั้นตอนการทำโครงพัต กลุ่มตัวอย่างต้องทำงานกับ วัตถุขูดในการผลิตที่มีความคมเครื่องจักรและอุปกรณ์ของมีคม เช่น เลื่อยวงเดือน สว่านไฟฟ้า และมีด ผล การศึกษาครั้งนี้คล้ายกับการศึกษาของจันจิราภรณ์ พบว่า คนงานผลิตเครื่องเรือนไม้ร้อยละ 94.58 ทำงานกับ เครื่องจักร อุปกรณ์ไฟฟ้าและของมีคม ผู้ประกอบอาชีพผลิตเกมไม้ร้อยละ 86.25 (จันจิราภรณ์ จันตะ, 2562)

2. การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มทำพัต

การเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านกายภาพ เสียงดัง ความ สั่นสะเทือนจากเครื่องจักรหรือเครื่องมือ แสงสว่างที่ไม่เพียงพอ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30.39 มีอาการกล้ามเนื้อตาอักเสบจากแสงสว่างไม่เพียงพอ อาการเจ็บป่วยดังกล่าวอาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 59.55 ทำงานในสถานที่ที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอการทำงานในสถานที่ ที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอ ส่งผล ให้เกิดกล้ามเนื้อตาอักเสบ (eye strain) หรือสมรรถภาพการมองเห็นลดลง (จันจิราภรณ์ จันตะ, 2562) ทั้งผลการ ทดสอบทางสถิติพบว่า การทำงานในที่ที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการกล้ามเนื้อตาอักเสบ 3.1 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = .001) นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอาการเสียงดังในหู หู อื้อหรือได้ยินเสียงพูดคุยไม่ชัด (ร้อยละ 15.69- 21.56) อาการเจ็บป่วยดังกล่าวอาจเนื่องจากการสัมผัสเสียงดัง ในที่ทำงาน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 34.31 ระบุที่ทำงานมีเสียงดังในเชิงทฤษฎีการสัมผัสเสียงดังจะส่งผลกระทบต่อ สมรรถภาพการได้ยินทำให้ความสามารถในการได้ยินลดลงโดยอาจเริ่มจากการสูญเสียการได้ยินเพียงเล็กน้อย เช่น หูอื้อ ได้ยินเสียงไม่ชัดเจน หูตึง เกิดเสียงดังในหู จนถึงการสูญเสียการได้ยินแบบถาวรทั้งผลการทดสอบ ทางสถิติพบว่า สัมผัสเสียงดังมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการหูอื้อหรือได้ยินเสียงพูดคุยไม่ชัด 6.2 เท่าอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ (P-value = .000) และมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการเสียงดังในหู 5.6 เท่าอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ (P-value = .000)

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 12.75 มีอาการเจ็บขานิ้วมือหรือมือ อาการดังกล่าวอาจเกี่ยวเนื่องจากการสัมผัส ความสั่นสะเทือนจากเครื่องจักรหรือเครื่องมือที่ใช้ในการทำงาน ในเชิงทฤษฎีการทำงานกับอุปกรณ์ที่มีความ สั่นสะเทือน ได้แก่ เลื่อยวงเดือนและสว่านไฟฟ้า อาจทำให้เกิดความสั่นสะเทือนเฉพาะมือและแขน ส่งผลให้ การไหลเวียนเลือดไปเลี้ยงนิ้วมือลดลง ความสั่นสะเทือนจะทำให้ลายเส้นประสาทรับความรู้สึกและเส้นประสาท สั่งการเนื้อเยื่อเกิดการระคายเคือง การสัมผัสกับความสั่นสะเทือนเป็นเวลานาน อาจก่อให้เกิดการเสื่อมของ ไหล่ ข้อศอก การบาดเจ็บของกล้ามเนื้อบริเวณมือและแขนซึ่งการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 20.59 ระบุ ทำงานกับเครื่องจักรหรือเครื่องมือที่สั่นสะเทือน ผลการทดสอบทางสถิติพบว่า การทำงานกับเครื่องจักรหรือ เครื่องมือที่มีความสั่นสะเทือนทำให้คนงานมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการชาบริเวณปลายมือ/ปลายนิ้วมือ 4.1 เท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = .001)

การเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านเคมี คือ การสัมผัสสารเคมีตัวทำ ละลาย เช่น ทินเนอร์แล็กเกอร์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอาการเจ็บป่วยดังกล่าวอาจเกี่ยวเนื่องจาก สัมผัสตัวทำละลาย เช่น ทินเนอร์แล็กเกอร์ ซึ่งระบุกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25.49 สัมผัสตัวทำละลาย เช่น ทิน เนอร์แล็กเกอร์ในเชิงทฤษฎีการสัมผัสสารดังกล่าวจะทำให้เกิดอาการระคายเคืองตา จมูก คอ ปวดศีรษะ มีนงง สับสน อ่อนเพลีย และคลื่นไส้ ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 19.10 มีอาการผื่นคันตามผิวหนัง บริเวณ

มือ แขนลำตัวและน้ำมูกไหลไอ จาม แสบจมูก ผลการทดสอบทางสถิติพบว่า การสัมผัสตัวทำละลาย เช่น ทินเนอร์แล็กเกอร์ มีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการระคายเคือง แสบตา คิดเป็นร้อยละ 13.8

นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการสัมผัสฝุ่นไม้ และฝุ่นผ้า ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 24.51 มีอาการผื่นคันตามผิวหนัง บริเวณมือ แขนลำตัว มีอาการน้ำมูกไหลไอ จามและแสบจมูก ซึ่งอาการเจ็บป่วยดังกล่าวอาจเกี่ยวเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 33.33 สัมผัสฝุ่นไม้และฝุ่นผ้า การสัมผัสฝุ่นไม้ จะทำให้เกิดโรคผิวหนัง ผื่นคัน อาการระคายเคืองระบบทางเดินหายใจ การอักเสบเฉียบพลันและเรื้อรังของทางเดินหายใจ รวมถึงโรคหอบหืด ทั้งผลการทดสอบทางสถิติพบว่า การสัมผัสฝุ่นไม้ ฝุ่นผ้ามีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการน้ำมูกไหลไอ จาม แสบจมูก 4.9 เท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} = .000$) และพบการสัมผัสฝุ่นไม้มีความสัมพันธ์กับผื่นคันตามผิวหนังบริเวณมือ แขน ลำตัว 4.2 เท่าอย่างมี ($P\text{-value} = .000$)

3. การบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานของแรงงานนอกระบบกลุ่มทำพัด

การบาดเจ็บที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 26.47 เคยได้รับบาดเจ็บจากการทำงาน เมื่อพิจารณาการบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงาน พบกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 75.93บาดเจ็บจากขั้นตอนการทำโครงพัดมากที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 9.80 บาดเจ็บจากขั้นตอนการเขียนพัด และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 2.94 บาดเจ็บจากขั้นตอนการหุ้มพัด เมื่อพิจารณาจากสภาพการทำงานพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70.59 ระบุทำงานกับวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่มีความคม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25.49 ระบุทำงานกับเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ของมีคม และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30.39 ระบุทำงานกับเครื่องจักรที่ไม่มีเครื่องป้องกันอันตราย สภาพการทำงานดังกล่าวถือว่าไม่ปลอดภัย ซึ่งสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย เช่น การทำงานกับเครื่องจักรที่ไม่มีติดตั้งเครื่องป้องกันอันตราย ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุคิดเป็นร้อยละ 15 ทั้งการทดสอบทางสถิติพบว่า ทำงานกับเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ของมีคมมีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน 12.6 เท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} = .000$) และกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานกับเครื่องจักรที่ไม่มีเครื่องป้องกันมีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน 9.8 เท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} = .000$)

สำหรับสาเหตุการบาดเจ็บ พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 77.78 วัตถุหรือสิ่งของตัด บาดหรือ ทิ่มแทง ทั้งนี้สาเหตุการบาดเจ็บดังกล่าวอาจเนื่องมาจากสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยหากพิจารณาจากการทำงานกลุ่มตัวอย่างต้องทำงานกับวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่มีความคม เช่น ฝักไม้ เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ของมีคม และอุปกรณ์ไม่มีเครื่องป้องกัน เช่น เลื่อยวงเดือน สว่านไฟฟ้า มีด เป็นต้น พบคนงานอุตสาหกรรมผลิตเครื่องเรือนไม้ ร้อยละ 79.1 ได้รับบาดเจ็บจากวัตถุหรือสิ่งของตัด บาดหรือทิ่มแทง หรือการศึกษาของ จันจิราภรณ์ พบคนงานผลิตเกมไม้ร้อยละ 77.78 ถูกวัตถุหรือสิ่งของตัด บาด ทิ่มแทง ส่วนอวัยวะที่ได้รับบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องจากการทำงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 72.22 บาดเจ็บบริเวณนิ้วมือ มือ ง่ามมือและข้อมือ ทั้งนี้อาจเนื่องจากลักษณะการทำงานกลุ่มตัวอย่างต้องใช้มือและนิ้วมือในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรผลักดันให้มีมาตรการหรือแนวทางด้านอาชีวอนามัยที่เหมาะสมกับบริบทของงานทำพัด เช่น การกำหนดมาตรฐานด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน การจัดทำทางการทำงานที่ถูกต้องหลักการยศาสตร์
2. สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการบาดเจ็บจากการทำงาน และการใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านการยศาศาสตร์ โดยใช้วิธีการประเมินปัจจัยด้านการยศาศาสตร์และกลุ่มอาการในระบบโครงร่างกล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เกิดความชัดเจนในความสัมพันธ์เชิงทฤษฎีระหว่างปัจจัยด้านการยศาศาสตร์ที่ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยในระบบโครงร่างกล้ามเนื้อ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหานั้นที่ตรงตามสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วย

2. ควรมีการศึกษาแบบไปข้างหน้า (prospective study) เพื่อเป็นการเฝ้าระวังปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานและติดตามอาการหรือความเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ. (2565). วิจัยเชิงปฏิบัติการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จันจิราภรณ์ จันต๊ะ. (2562). การประเมินสิ่งคุกคามทางสุขภาพกับปัญหาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพื่อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายของผู้สูงอายุในชุมชนสะลง-ซีเหล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นฤมล อรุโณทัย, บวร ทรัพย์สิงห์, และคณะ. (2565). สสำรวจสถานการณ์แรงงานนอกระบบ: บทสำรวจ เครือข่ายสถานะองค์ความรู้ ความเสี่ยง และแนวปฏิบัติ พ.ศ. 2565-67. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มารุต ตำนกโพธิ. (2560). กลุ่มอาการผิดปกติจากความสั่นสะเทือนเฉพาะมือและแขนในกลุ่มอาชีพต่างๆ. วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย, 7(3), 293-301.
- รุจาธร อินทรตุล, วรรณธรรณ จรุงโรจน์สกุล, ขวพรพรรณ จันทรประสิทธิ์, และธานี แก้วธรรมมานุกุล. (2562). ปัจจัยคุกคามสุขภาพ พฤติกรรมการทำงาน การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของแรงงานนอกระบบ กรณีกลุ่มแกะลำไย. พยาบาลสาร, 46(2), 23-35.
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565). สสำรวจสถานการณ์แรงงานนอกระบบ: บทสำรวจ เครือข่าย สถานะองค์ความรู้ ความเสี่ยง และแนวปฏิบัติ. สืบค้นจาก <http://www.cusri.chula.ac.th/wp-content/uploads/2022/12/รายงานฉบับสมบูรณ์-โครงการสำรวจสถานการณ์แรงงานนอกระบบ.pdf>
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. (2568). สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักบริหารการทะเบียน. (2568). สถิติจำนวนประชากรและบ้านที่ราชอาณาจักร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2567. กรมการปกครอง.
- สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2566). เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรการจัดการอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม สำหรับเจ้าหน้าที่ในศูนย์สุขภาพชุมชน/สถานีอนามัย. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านแพรง. (2567). สรุปผลการดำเนินงานพัฒนาสุขภาพประจำปี 2567 (รายงานประจำปีเพื่อประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน). พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านแพรง.